

چکیده

اخلاق، استعدادی است که در وجود انسان نهفته است و برای آنکه انسان به کمال لایق خود برسد، باید این جنبه از وجودش را نیز شکوفا سازد. اثری نظیر مخزن الاسرار نظامی با در برداشتن اصول و مبانی، تعلیمی ماندگاری و بقای دو چندان می یابد. این اثر مملو از پند و اندرز و مشحون از حقایق اخلاقی است و بزرگ ترین درس های اخلاقی را با بهترین زبان و بیان ارائه می دهد. این کتاب، نخستین اثر از پنج گنج نظامی گنجوی است که بسیاری از محققان به سبب ابهام و پیچیدگی های فراوان معنایی، به شرح و توضیح ابیات آن همت گمارده اند. لبتوجه به اهمیت این کتاب نظامی گنجوی در حوزه اخلاق، ابتدا به تعاریف اخلاق پرداخته شد، سپس محورهای اخلاقی مخزن الاسرار در ابیات مختلف این کتاب مورد نقد و تحلیل واقع گشت. روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی بوده و به صورت کتابخانه‌ای به جمع آوری اطلاعات پرداخته شد. بر مبنای مطالعات می توان اظهار داشت که این کتاب به دو رویکرد ستایشی و نکوهشی در ادبیات تعلیمی تقسیم می گردد. که در رویکرد تعلیمی حول محور ستایش موضوعاتی مثل خرد و اندیشه، فروتنی و فراموش کردن خود، بخشندگی و کرم، دستگیری خلق، توسل به خدا و اطاعت از او، توجه به دل، هم نشین خوب، و خموشی و کم گویی تأکید دارد و حول محور نکوهشی، نکوهش مواردی مثل دنیا و متعلقات آن، بی عدالتی و ستمکاری، ظاهر پرستی و ریا کاری اشاره کرد که از این بین، بی ارزش دانستن دنیا و وابسته های آن پر کاربردترین آموزه های تعلیمی نظامی می باشد.

واژه های کلیدی: اخلاق، مخزن الاسرار، نظامی گنجوی ادبیات تعلیمی